

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Editorial

Jiří Weigl, Václav Klaus:
Stěhování národů vyvolá problémy vždy – víme to?

Václav Klaus:
Může být přemíra informací důvodem zániku myšlení?

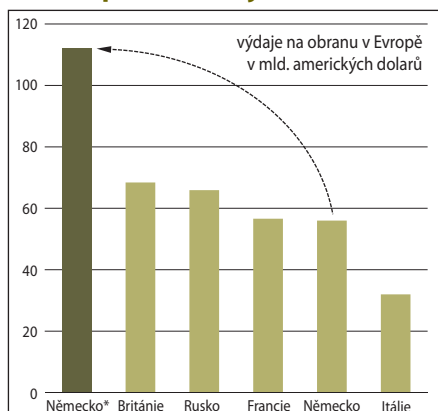
Jiří Weigl:
Nebezpečné návraty

Václav Klaus:
Proč nikdo neorganizuje vážná mírová jednání?

Tomáš Břicháček:
Konzervativní revoluce –
recenze knihy Andreje Duhana

DUBNOVÝ GRAF IVK

Německo: největší armádní výdaje v Evropě a třetí největší na světě

Pozn.: Data za rok 2021; Německo* = navrhovaná výše fondu na armádní nákupy
Pramen: SIPRI, 2022

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz
IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 29. 4. 2022

Stěhování národů vyvolá problémy vždy – víme to?*

Václav Klaus

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

Ukrajinci ve statisících či spíše milionech hledají útočiště před válkou v zahraničí, a to i na našem území. Stále přítomné vzpomínky na sovětskou invazi a okupaci před více než padesáti lety, autentický soucit a solidarita s trpícími, ale i obavy z možné eskalace války vyvolaly nebývalou míru sympatií vůči uprchlíkům z této válkou zkoušené země. Ruská agrese vůči Ukrajině je výraznou většinou našich spoluobčanů zásadně odmítána. Je důrazně odmítána i těmi, kteří jsou jinak velmi citliví na propagandistická hesla a černobílé vidění světa. Teď jim nevadí.

Ruská agrese vůči Ukrajině je výraznou většinou našich spoluobčanů zásadně odmítána.

Válka vstoupila do svého třetího měsíce a k nám přišlo více než tři sta tisíc Ukrajinců, především žen a dětí. Takový náhlý migrační náraz česká politika i společnost nečekala. Nikdo nepočítal s tím, že by válka na východě Evropy skutečně vypukla a nikdo nemohl být na masový exodus Ukrajinců připraven. Přesto si vláda i média pochvalují, že to naše země zvládá, že můžeme být pyšní na svou pohostinnost, solidaritu a obětavost, tak kontrastující s obavami veřejnosti z masové migrace z Blízkého východu před pár lety. Komentáři tuto odlišnost vysvětlují tím, že jde o uprchlíky před válkou, nikoliv o ekonomické migranty, a že existuje kulturní blízkost Ukrajiny vůči prostředí střední Evropy.

* Publikováno v deníku Lidové noviny dne 28. dubna 2022.

Česká veřejnost a především česká politika jsou vůči této ukrajinské vlně masové migrace naladěny pozitivně, mají ve vztahu k ní příznivá očekávání a zdá se, že se problémů neobávají. Tyto postoje nesdílíme. U veřejnosti zpracovávané intenzivní propagandou není takový krátkozraký přístup úplně překvapivý, u vlády však její téměř rozjásaný postoj ve stylu „wir schaffen das“ akceptovat nelze.

Nikdo nepočítal s tím, že by válka na východě Evropy skutečně vypukla a nikdo nebyl – a být nemohl – na masový exodus Ukrajinců připraven.

Zarážející je především ničím nepodložená představa, kterou šíří vládní politici i mediální tvůrci veřejného mínění, že

EDITORIAL

Pokračující válka na Ukrajině byla i v dubnu zcela dominujícím fenoménem našich debat ale i životů. Obáváme se, že tomu tak bude i v dalších měsících. Nic v současné chvíli nenaznačuje, že by se schylovalo k průlomovým mírovým jednáním. Je tomu spíše naopak. Ani jedna z válčících stran, a to včetně západních zemí stojících na straně Ukrajiny, neprojevuje v tuto chvíli vážnější zájem o ukončení konfliktu nebo o příměří. Na bojiště jsou z obou stran prisouvány denně další a další zbraně a disentanční protiválečné hlasy jsou označovány za zrádné „mírové štváče“.

Pravidelný komentátor *The New York Times* Ross Douthat ve svém komentáři o „válečném disentu“ píše, „je důležitý, protože potenciální rozsah katastrofického výsledku konfliktu s Ruskem je dnes o tolik větší, než byly i ty nejhorší scénáře v ostatních nedávných válkách.“ Připomíná, že nesouhlas americké levice se zahraničněpolitickým avanturismem Bushovy éry byl ve své době označován za nejvyšší formu vlastenectví. „To bylo nejspíš mírně přepjaté“, dodává. „Ale přinejmenším tolik můžeme říci: v kontextu, kdy chyby elit a jestřábí pokušení mohou mít atomové následky, činí vyřa-

(Pokračování ze strany 1)

zení disentujících hlasů z debaty cestu do záhuby příliš hladkou a pohodlnou.“

Na stránkách tohoto vydání *Newsletteru* píše ve svém komentáři o absenci vážných mírových jednání v aktuální fázi válečného konfliktu na Ukrajině Václav Klaus. Společně s Jiřím Weiglem otevírají ale také zásadní debatu o dlouhodobějších dopadech příchodu statisíců Ukrajinců do naší země. Tento jejich text bude v následujících dnech a týdnech nepochybně významnou součástí veřejné debaty. Měl by být.

Ve druhé části toho čísla přinášíme recenzi Tomáše Břicháčka na knihu *Konzervativní revoluce* od právníka a konzervativního publicisty Andreje Duhana. Už samotná recenze a recenzentův výběr autorových tezí dává tušit, že jde o podnětnou a inspirativní knihu. V lecčems je samozřejmě možné polemizovat. Autor těchto řádek se například nemůže úplně smířit s, dle jeho soudu příliš zbrklým, odsudkem liberálního světového obchodu. Ten si asi snáz mohou dovolit američtí konzervativci, u nichž Duhan nepochybně čerpá část své inspirace, s rozsáhlým americkým vnitřním trhem za zády, ale hůř Česká republika jako malá otevřená ekonomika. Aby nebylo mýlky. Toto není plédování za nějaký zbesílý libertariánský dogmatismus. Teze, že trh má být prostředkem, a nikoli cílem, je trefná a autor se s ní ztotožňuje. Pouze by vůči tleskání ekonomické dezintegraci byl o něco opatrnější. Duhanova kniha je ale bezesporu hodnotným a netriviálním příspěvkem do diskuse jak o konzervativním myšlení, tak i o praktické konzervativní politice.

Filip Šebesta

k nám z Ukrajiny přicházejí statisíce lidí, kteří se rozhodli stát novými Čechy. Implicitně se předpokládá dlouhodobý pobyt, či dokonce trvalé usazení se většiny

Česká veřejnost a především česká politika jsou vůči této ukrajinské vlně masové migrace naladěny pozitivně, mají ve vztahu k ní příznivá očekávání a zdá se, že se problémů neobávají. Tyto postoje nesdílíme.

z těchto uprchlíků v naší zemi. Naším úkolem je jim naplnění tohoto úmyslu umožnit a usnadnit. Zastánci těchto názorů se už těší, že nově přichodzí zaplní neobsazená pracovní místa, že svými příspěvky zachrání náš důchodový systém, že osídlí vyliďňující se venkov a pohraničí. Protože to jsou Slované, bude jejich začlenění snadné – dodávají naivně.

Tyto iluze nejsou na místě a problémy, které nevyhnutelně přijdou, bychom měli brát vážně. Příliv tří set tisíc ukrajinských migrantů – jako přídavek k dvěma stům tisícům, kteří u nás pobývali v minulých letech převážně za prací – bude obrovskou demografickou změnou, která v tisícileté historii naší země nemá precedens. Ani původní několikamilionová německá menšina u nás nevznikla takto nárazově. Vznikala postupně, v průběhu mnoha staletí a z větší části přirozeným pohybem. Byla spíše individuální než masovou migrací. I přesto česko-německé soužití na našem území skončilo tragicky.

Ukrajinci k nám dnes přicházejí primárně nikoliv proto, že se rozhodli stát Čechy, ale protože prchají před válkou a protože míří tam, kde se – v jejich očích – v minulosti žilo snáze a lépe než u nich doma.

Jako všichni masoví migranti přicházejí s představou, že budou v míru a v lepších materiálních podmínkách České republiky pokračovat ve svém dosavadním způsobu života.

Jako všichni masoví migranti přicházejí s představou, že budou v míru a v lepších materiálních podmínkách České republiky pokračovat ve svém dosavadním způsobu života. O jejich způsobu života, o jeho tradicích a charakteristikách, však máme jen velmi mlhavou představu. Přesto je očekáváno, že budou tito lidé žít stejně jako my, což nemůže být pravda. Pět procent populace je navíc dostatečně velká menšina na to, aby ovlivnila život v zemi k obrazu svému a aby měla sílu si své případné požadavky či potřeby prosadit či dokonce vynutit.

Od českých politiků neslyšíme nic o tom, že by počítali se vznikem silné, možná brzy i politicky organizované menšiny na našem území a s jejími možnými vnitro i zahraničněpolitickými implikacemi, které to bude mít. Česká veřejnost do začátku války měla o Ukrajině a o tamějších poměrech jen velmi kusé informace. V obecném povědomí panoval názor, že Ukrajina je chudá a mimořádně zkorumpovaná země. Ukrajince od Rusů naši lidé příliš nerozlišovali. Představa pětiprocentní ruské menšiny na našem území by pro spoustu občanů, a hlavně politiků, byla důvodem k naprostému znepokojení. V případě Ukrajinců však dnes nepatří k bontonu klást si otázky toho typu.

Dnešní ukrajinská společnost, její tradice i způsob života, jsou od našich značně odlišné. Někde tam bychom měli hledat i kořeny nelichotivých poměrů na Ukrajině před válkou – chaosu, korupce a zločinnosti. Něco z toho dnes nepochybně přichází s masami běženců i k nám. Situace se navíc změní i tím, že – jakmile ustanou boje – lze

očekávat spojování rodin a příchod tisíců mužů, kteří prošli válkou a jejími hrůzami. Máme představu, jak se o ně hodláme starat, jak lidi s touto zkušeností začleníme do našeho běžného života?

Pět procent populace je dostatečně velká menšina na to, aby ovlivnila život v zemi k obrazu svému a aby měla sílu si své případné požadavky či potřeby prosadit či dokonce vynutit.

V západní Evropě vidíme, jak masová migrace přenáší problémy a konflikty vzdálených původních domovů migrantů do nového, zcela nepřipraveného prostředí. Domýšlíme to, že prostřednictvím našich budoucích ukrajinských spoluobčanů začneme být pevně spojeni s evropským východem, s jeho zvyklostmi, tradicemi, historickými konflikty a nedůvěrami mezi národy a etnickými skupinami?

O všech těchto potenciálních rizicích se nehovoří. S trestuhodnou naivitou podporuje naše vláda masové přesídlování lidí k nám i z těch oblastí Ukrajiny, kde žádné boje neprobíhaly a neprobíhají. Je pro to nějaký důvod? Politici a celebrity se předhánějí, kdo více vystaví na odív svojí předstíranou odvahu a obětavost. Navíc nezakrytě plánují „ukrást“ válkou poničené Ukrajině statisíce jejich nejschopnějších obyvatel, právě těch, které bude tato země po válce nejvíce potřebovat.

S trestuhodnou naivitou podporuje naše vláda masové přesídlování lidí k nám i z těch oblastí Ukrajiny, kde žádné boje neprobíhaly a neprobíhají. Je pro to nějaký důvod?

Tomu nasvědčuje snaha uprchlíky maximálně a urychleně začleňovat do české společnosti a usadit je zde natrvalo. Příkladem je jak překotné zařazování ukrajinských dětí do českých škol, tak projekty na výstavbu bytů pro uprchlíky, což nejsou prvky dočasné humanitární pomoci, ale plány pro dlouhodobý život těchto lidí na našem území. To vše v situaci, kdy naše země čelí mimořádným, nikoli krátkodobým těžkostem.

Rozumná politika vůči obětem války na Ukrajině by podle našeho názoru měla být primárně založena na všestranné krátkodobé pomoci jejím obětem a na vytváření dlouhodobých předpokladů pro to, aby se běženci po skončení bojů mohli co nejdříve a v co největším počtu vrátit do vlasti, která je bude potřebovat. Snahy o trvalé masové usídlování Ukrajinců v naší zemi jsou nezodpovědnou hrou s lidskými osudy. ■

Může být přemíra informací důvodem zániku myšlení?

Václav Klaus

Člověk v těchto dnech často nevěří svým očím (a uším), jaký nesmysl slyší. Zejména ve veřejnoprávních médiích a na sociálních sítích. Obvyklým výkladem tohoto jevu bývá odkaz na nevzdělanost lidí, na absenci dobré vzdělání, na povrchnost myšlení, na myšlenkovou lenost, na nepozornost, na víru v mylné ideologie, na „svedení z cesty“ tzv. dezinformacemi. Nic z toho však neříká, proč tomu tak je, proč to právě teď dosahuje úplně jiného rozměru než dříve a proč si absurdnost svých názorů jejich nositelé nedají vysvětlit.

Mojí hypotézou je, že myšlení je ničeno nadměrným množstvím informací, které člověka „vytěžují a zatěžují“ natolik, že nemá na myšlení čas.

Určitě mohu v tomto krátkém zamyšlení vyjádřit jen jeden z mnoha relevantních úhlů pohledu na tento fenomén, větší ambici nemám. Mojí hypotézou je, že myšlení je ničeno nadměrným množstvím informací, které člověka „vytěžují a zatěžují“ natolik, že nemá na myšlení čas. Podobně to ve svém slavném dystopickém románu 451 stupňů Fahrenheita vyjádřil před sedmi desetiletími Ray Bradbury. Na lidi se nepřetržitě „valí“ další a další informace (Bradburyho

televizní stěny), pokus o jejich konzumaci je pak náhražkou myšlení. Před půl stoletím, když začínala televizní „kultura“, jsem nechápal, proč lidi přijdou domů a pustí si televizi. Teď už to začínám chápat. Nechtějí přemýšlet.

Vědění je schopnost informace řadit, třídit, vyhodnocovat, umísťovat na správná „políčka“.

Konzumuje-li člověk informace, nemusí myslet, a tragika je v jeho přesvědčení, že všechno ví. Vědění je však něco jiného než hromadění informací. Vědění je schopnost informace řadit, třídit, vyhodnocovat, umísťovat na správná „políčka“. Řečeno v šachové terminologii, člověk musí vědět, patří-li ta či ona informace na A6, nebo na D7. Bez tohoto vědění informace sama o sobě nemá smysl. Velké množství neutříděných a nezařazených informací myšlení člověka bezdějně ničí.

Jistě to ničí i mne. Téměř nikdy se však nedívám na televizi. Ta informace nejen přináší, ta jejich objemem a výběrem účinně manipuluje. Noviny určitě také, tam ovšem může čtenář přeskakovat, v televizi to nejde. Tím je daleko nebezpečnější.

I bez stále puštěné televize mám jistotu, že mi informace nechybí. Mám kolem sebe noviny, časopisy, knížky, internet. Jen dnes mi z Ameriky přišly tři časopisy, ze Švýcarska jeden, mohu z toho přečíst jen zlomek. Stejný den jsem dostal v institutu na stůl asi pět časopisů českých. Výběr, co budu číst, za mne nemůže udělat někdo jiný. Ke svému výběru potřebuji teorie, koncepce, hypotézy, ideologie, ale ty nevznikají infor-

macemi, ty vznikají myšlením, přemýšlením, studiem, prací.

Lidé si často namlouvají, že nejsou ničím ovlivněni, že s informacemi nakládají nezaujatě. To je nesmysl. Lišíme se nikoli objemem vstřebávaných informací. Lišíme se teoriemi, které informace zařazují a vyhodnocují. To není otázka rychločtení, je to otázka myšlení.

Adorovaný, zdánlivě neutralistický pojem „informační společnost“ je jedním z omylů dneška. Člověk vždy vycházel z informací, každá společnost byla „informační“. Vždy existovala od lidí poptávka po informacích. Její rozsah je dán „rozpočtovým“ omezením (jak to v roce 1961 v ekonomické terminologii formuloval budoucí nositel Nobelovy ceny za ekonomii George Stigler), ale toto omezení není dáno jen rozpočtově (tedy příjmem v peněžním vyjádření), ale i absorpční kapacitou člověka, a proto i časem, který je ochoten na vyhledávání informací věnovat. (Ostatně, ne náhodou se říká, že čas jsou peníze).

Lišíme se nikoli objemem vstřebávaných informací. Lišíme se teoriemi, které informace zařazují a vyhodnocují. To není otázka rychločtení, je to otázka myšlení.

Na straně poptávky k žádnému velkému posunu dojít nemohlo. Dvacet čtyři hodin za den zůstává tvrdým omezením. Možná dnes člověk musí méně času věnovat práci, aby uspokojil své další potřeby, a proto má více času k hledání informací. Informace je v každém případě „superior good“, je společenský

Václav Klaus emeritnímu papeži Benediktovi XVI. k 95. narozeninám

Dovoluji si přát papeži Benediktovi XVI. k jeho krásným 95. narozeninám další dlouhá léta. Svým nečekaným odchodem z papežského stolce sice svůj post ve Vatikánu vyklidil, ale pro mnohé z nás je papežem stále.

Zůstává hlavním symbolem souboje normálního světa s moderním pokrokařstvím. Tím se diametrálně odlišuje od papeže současného.

Nesmím si vážím toho, že jsem se s ním mohl setkat. Řekl mi, že pozitivně vnímá mé názory na vývoj v Evropě.

P.S.: Je smutné, že v žádném z českých deníků není o dnešních narozeninách emeritního papeže ani jediná zmínka.

Václav Klaus, 16. dubna 2022

statut dodávajícím zbožím (ekonomové používají pojem positional good), poptávka po něm s rostoucím bohatstvím narůstá.

Iluze nikým a ničím omezené svobody je nade vším a novinář je oceňován, je-li extrovertním exhibicionistou a má-li jednoduchou účelovou funkci: čím více upoutá, tím lépe.

Revoluce však nastala na straně nabídky. Prostřednictvím mocných informačních technologií se staly informace laciné, a proto je jich na dosah stále více. Snadné je zejména jejich šíření. I proto je lákavé hltat informace jako náhražku myšlení.

Výměna informací byla a je součástí běžných životních aktivit. Informace navíc,

nad běžný život, dříve šířila média. Ta mívala redakční rady a ty rozhodovaly, jakou informaci šířit a jakou ne. Nechci tvrdit, že redakční rady neexistují, ale jejich role se výrazně zmenšila. Jako důsledek popírání hierarchie, řízení, vedení, „šéfování“, jako důsledek anarchizujícího individualismu, radikálně vzrostla úloha jednotlivého novináře. Iluze nikým a ničím omezené svobody je nade vším a novinář je oceňován, je-li extrovertním exhibicionistou a má-li jednoduchou účelovou funkci: čím více upoutá, tím lépe.

Navíc k tomu všemu, láce šíření informací umožňuje snadné „sebevydávání“ nejrůznějších textů. Více a více knih se dostává do světa formou vlastního nákladu, tedy bez jakéhokoli posouzení textu nakladatelstvím a redakční radou. Stačí tiskárna. To

zásadně mění kvantum informací. Změna je i v délce textů. Dnes jsou v módě krátké texty, často jen „výkřiky“, nikoli věty. Stačí se podívat na „sociální sítě“, tam dominují výkřiky. Argumenty, které by braly v úvahu kontext, většinou nejsou třeba.

Zánik myšlení – jako doprovodný jev nadprodukce nesmyslů – znamená, že se informační společnost stává stále více svou vlastní karikaturou.

Zánik myšlení – jako doprovodný jev nadprodukce nesmyslů – znamená, že se informační společnost stává stále více svou vlastní karikaturou. Existuje nějaká cesta, jak to změnit?

Lidové noviny, 8. 4. 2022

Nebezpečné návraty

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

V médiích se široce diskutuje o tom, že ruská agrese proti Ukrajině probudila mezi Čechy v možná až nečekané míře dobré kolektivní vlastnosti – solidaritu, ochotu pomáhat, soucit s trpícími, štědrost a možná i odhodlání více táhnout za jeden provaz. Je to asi pravda a v tom případě i dobrá odpověď všem chronickým skeptikům a pomlouvačům ohledně charakteru českého národa

Důkazy nemáme, ale všichni jsou podezřelí a je třeba neprodleně konat.

Na druhé straně bychom se však neměli dmout pýchou nad sami sebou až příliš. Tattáž válka na východě v našem národě uvolňuje i vlastnosti daleko méně pěkné. Velmi zneklidňující je například šířící se kampaň za obstavování a pokud možno konfiskaci majetku Rusů v naší zemi. Jako by jim byl

v rámci válečné hysterie všeobecně všem vpálen cejch oligarchů, rozkradačů, mafiánů a přísluhovačů zločinného Putina režimu, kteří si zaslouží pouze krátký proces, nejlépe potom zabavit majetek. Důkazy nemáme, ale všichni jsou podezřelí a je třeba neprodleně konat.

Nechci zpochybňovat mezinárodní akci mířící na skutečné opory ruského režimu, známé dolarové miliardáře zapletené v nelegálních aktivitách atd., která koordinovaně probíhá po celém Západě. Jde o tu u nás se roztáčející nenávislnou paušální kampaň vůči stigmatizované cizí menšině, jejíž provinění spočívá hlavně v tom, že má majetek. A to je v našich podmínkách atavismus velmi starý, který českou společnost periodicky postihuje jako nebezpečná nákaza, z níž po letech přichází bolení hlavy a výčitky svědomí.

Nejprve se nám takto podařilo zatočit s majetky rakouské šlechty, potom se vypořádát se sudetskými Němci, potom s kapitalisty, kulaky, živnostníky, pokud možno s každým, komu bylo možno něco vzít. Komunismus u nás nezvítězil žádným násilným pučem. Znárodňování mělo po válce velkou

podporu většiny národa. Že to jako systém nefungovalo a společnost a zemi na dlouhá léta zdevastovalo, o tom před 33 lety nemusel nikdo nikoho přesvědčovat.

Proto přišel Listopad 1989, transformace, privatizace, restituce atd., aby se normální svět mohl vrátit. Nedotknutelnost vlastnictví je jedním ze základních pilířů toho normálního světa. A vzpomeňme si na nekonečné odsudky Benešových dekretů dnešními liberály, jejich úpěnlivé hledání polehčujících okolností pro restituenty z řad německé šlechty, neustálé otevírání dalších a dalších majetkových křivd z minulosti. A nezapomínejme, jak bylo a je nesmírně složité a málo úspěšné pokoušet se s těmito křivdami po letech vyrovnávat. Dnes jsme plni odhodlání páchat nové.

Komunismus u nás nezvítězil žádným násilným pučem. Znárodňování mělo po válce velkou podporu většiny národa.

Za ta dlouhá léta se generace vyměnily, historická paměť a zkušenost mizí. A znovu tak pěkně zní pro uši závistivých – vyvlastněme jim to. Teď Rusům, protože Putin, potom se nepochybně najdou další škůdci – Číňani, spekulanti, kapitalisté, vykořisťovatelé, rasisté, antiekologisté, zkrátka všichni, kteří stojí v cestě dobru a pokroku. Žijeme přeci ve válce – s pandemií, globálním oteplováním, s diktátory celého světa. Vždycky se něco najde. Nouzový stav trvá a je třeba mimořádných opatření k ochraně všech.

Proto až budou někomu kolem nás vyvlastňovat majetek, neradujme se a budme velmi ostražití. Nesvoboda tím totiž vždycky začíná a další na radě může být kdokoliv.

Novinky.cz, 1. 4. 2022

Předplatné IVK

instit
VÁCLAVA
KLAUSE

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, newslettery plus, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.

Studentské předplatné 330 Kč.

predplatne@institutvk.cz

Proč nikdo neorganizuje vážná mírová jednání?

Václav Klaus

Válka na Ukrajině trvá už sedm týdnů. Různí „znalci“ dokonce naznačují, že může trvat měsíce, ne-li roky. Tyto lehkomyšlné výroky nemohu akceptovat. Umírají lidé, přibývá důkazů o vraždění civilistů a zajatých vojáků. Jsou ničeny obrovské materiální hodnoty. Nejen Ukrajina, ale i Rusko se životní úrovní vrátí o generace zpět. Přesto vážná mírová jednání neprobíhají. Naopak. Místo výzev k takovým jednáním slyšíme válečnický pokřik a zprávy o nárůstu dodávek moderních zbraní.

Někdo namítne, že probíhají ukrajinsko-ruská jednání. Probíhají, ale k ničemu nevedou. Mohou vůbec k něčemu vést? Jsou to ta správná jednání? Neměl by jednat někdo jiný? Jde opravdu o rusko-ukrajinský konflikt? Mohou ho vyřešit Rusové a Ukrajinci?

Nejedná se ve skutečnosti o konflikt úplně jiný? Není to spíše konflikt Západu s Ruskem, v němž je Ukrajina nešťastným, byť vhodným objektem? (Původně jsem napsal „jen nešťastným objektem“, ale velmi komplikovaný a rozporuplný třicetiletý vývoj Ukrajiny po rozpadu Sovětského svazu znamenal, že Ukrajina k tomu i jako „subjekt“ leccos přidala. Toto analyzovat se však dnes nehodí.)

Jsem přesvědčen, že si za jednacích stůl musí co nejdříve sednout Západ s Ruskem. Neodvažují se navrhnout formát. Musí v něm ale být USA. Zdánlivě je jasné, že tam za Evropu musí být představitel EU (i když je-

jich mandátu a autentičnosti nevěřím, resp. nevim, nakolik tito lidé vyjadřují skutečné zájmy velkých evropských zemí – např. Francie v období prezidentských voleb, Německa s novou, nezkušenou, extrémně levicovou vládou). Musí se „zaplést“ i Čína. Ti všichni však mají své, velmi různorodé zájmy. Není mezi nimi zájem, jak nejrychleji tuto válku ukončit.

Není to spíše konflikt Západu s Ruskem, v němž je Ukrajina nešťastným, byť vhodným objektem?

Ukrajina a Ukrajinci nebyli v minulých letech miláčky Evropanů. Za sebe musím říci, že jsem se vždycky strašně styděl za to, jak Češi jednali s ukrajinskými – legálními či nelegálními – migranty pracujícími u nás. Teď najednou ze všech přímo tryská láska k Ukrajině a Ukrajincům. Není tato láska jenom „zástěrkou nenávisti k Rusku“, jak mi ve svém emailu napsala jedna paní magistra, kterou osobně neznám? Nenávist k někomu je špatným a chatrným motivem lásky k někomu jinému. Pomocí lásky a/nebo nenávisti se tragická situace na Ukrajině vyřešit nedá. Musí nastoupit rozum a chladný pragmatismus.

Stejná pisatelka mi napsala, že „všichni jsou zaslepeni touhou Rusko zničit, i za cenu sebezničení a hospodářské likvidace Evropy“. Už je na čase odvážit se toto téma nastolit. Je třeba se poučit v historii.

V antikvariátu jsem minulý týden nalezl knížku kvalitního ruského, politicky však rozporuplného spisovatele Ilji Erenburga, kterou jsem původně četl, když byla u nás vydána v nakladatelství Mladá fronta v roce 1966. Ta knížka se jmenuje „Trust D.E.“, s podtitulem „Historie zkázy Evropy“.

Byla prvně vydána již v roce 1923. Trust D.E. je název Organizace pro zničení Evropy. Nedosahuje sice kvalit dystopických knih Huxleyho a Orwella, ale za přečtení stojí. Prozrazuje, že po šoku z první světové války ve dvacátých a třicátých letech podobně uvažovalo více evropských myslitelů, nejen ti dva slavní. Neblížíme se k uskutečnění těchto antiutopií? Nebude právě teď Evropa jednou z bezprostředních obětí toho, co se stalo na Ukrajině?

Dnešní extrémní bagatelizace ekonomických a migračních důsledků války na Ukrajině to naznačuje. Že válka bude využita k utužení evropské unifikace a k dalšímu potlačení suverenity národních států je zřejmé. Že povede k rozsáhlé militarizaci zemí. Netrápí to nikoho? Nebo lépe řečeno, jsou ti, kteří se odvažují přiznat, že je to trápí, nastřčenými loutkami Putina? Nebo jsou to naopak lidé, kteří nechtějí dopustit, aby „Trust for the Destruction of Europe“ – v modernistickém a progresivistickém provedení – zničil Evropu? Nebo alespoň její střední a východní část? Konec konců, tuto část Evropy ti na jejím západě nikdy moc nemilovali.

Reprezentanty této ohrožené střední a východní Evropy by se měli cítit zejména členové naší vlády a parlamentu, vítězové říjnových voleb. Chovají se tak? Mluví o utrpení ukrajinského lidu, ale nezdá se mi, že dělají všechno proto, aby válka co nejrychleji skončila. (A aby jednou z jejich největších obětí nebyla Česká republika.) Není v tom skryt jejich zlý předpoklad, že čím déle bude válka trvat, tím více to oslabí a poškodí Rusko? A že je co nejdelší trvání války vlastně dobře? Mám hrůzu, že jim něco takového běhá v hlavách. Nejen politikům, ale i těm, kteří ovládají naše veřejnoprávní média.

MF Dnes, 14. 4. 2022

Václav Klaus zaslal blahopřejný dopis Viktoru Orbánovi

Praha, 4. dubna 2022

Vážený pane premiére, milý příteli,

dovoluji mi, abych Vám poblahopřál k Vašemu přesvědčivému vítězství ve včerejších volbách. Poblahopřál, ale také vyjádřil svou radost nad jejich výsledkem. Není to jen vítězství volební, je to také vítězství – jakkoli ne konečné – v dnešní boji o budoucnost západního světa. Je to vítězství Vaše, vítězství vašeho národa a země, ale i vítězství nás všech.

Jsem přesvědčen o tom, že toto vítězství Vám umožní mluvit v Evropě hlasitěji, což je něco, co Evropa (mám tím na mysli EU) nyní potřebuje více než kdykoli předtím. Vaše vítězství je zásadní i pro střední a východní Evropu, kde současná progresivistická ofenziva v některých zemích podkopává tolik potřebnou spolupráci Visegrádské skupiny. V neposlední řadě má Váš hlas rozumu velký význam v současné evropské debatě o válce na Ukrajině.

Vážený pane premiére, přijměte ještě jednou mé upřímné blahopřání. Těším se, že v polovině května přijedu do Budapešti na odloženou Konzervativní konferenci. Bude skvělé se s Vámi při té příležitosti opět setkat.

S pozdravem

Václav Klaus

RECENZE

Konzervativní revoluce – ke knize Andreje Duhana

Tomáš Břicháček
právník a publicista

Nová kniha Andreje Duhana *Konzervativní revoluce* je jedním z nejkvalitnějších příspěvků do diskuse o konzervatismu a o civilizační krizi Západu, které se u nás v posledních letech objevily.

Po roce 2000 vyšla u nás i v zahraničí řada knih, které se zabývají úpadkem západní civilizace a kulturní válkou. Počínaje klasickým titulem *Smrt Západu* od Pata Buchana (2001) a konče naší *Sebedestrukci Západu* (2020) bývá těmto knihám společný spíše pochmurný tón a jistá odevzdanost vůči dějinným procesům. Nová kniha *Konzervativní revoluce* z pera publicisty Andreje Duhana, která vyšla v březnu v brněnském nakladatelství Books & Pipes, je – jak už napovídá její název – příspěvkem laděným optimističtěji a aktivněji.

Konzervatismus podle Duhana pramení v účtě k vlastní historii. Je zhmotněním přirozené potřeby člověka někam patřit a být součástí něčeho, co ho přesahuje, být individualitou a zároveň členem společnosti.

Kniha s podtitulem *Ideové základy nové konzervativní pravice* je výzvou k uvědomění si kořenů konzervatismu, k obrodě tohoto politického směru postavené právě na návratu k vlastním kořenům a ke konzervativní revoluci jakožto vzepření se konzervativních sil levicově-liberálnímu řádu a establishmentu.

V první kapitole Co je konzervatismus Duhana vykresluje podstatu konzervatismu a Západu. Ve druhé kapitole Výzvy se věnuje několika oblastem – nadepsaným politika, stát, demokracie, kapitalismus, Evropská unie –, kde by podle něj konzervativci měli korigovat svůj program, aby byli opět schopni oslovit masy. Třetí kapitola, nazvaná Hrozby, pojednává o jevech, které Duhana považuje za největší nebezpečí pro současný Západ. Vyvrcholením knihy je čtvrtá kapitola Řád a revoluce, která proti sobě staví nynější systém a ideál konzervativní revoluce.

Konzervatismus a Západ

Konzervatismus podle Duhana pramení v účtě k vlastní historii. Je zhmotněním při-

rozené potřeby člověka někam patřit a být součástí něčeho, co ho přesahuje, být individualitou a zároveň členem společenství. Znamená obhajobu normality ve smyslu existence dominantní sdílené kultury, odmítání extrémů a přesvědčení, že určité konvence, sociální role, zděděné identity a tradice jsou prospěšné. Nese s sebou důraz na zkušenost a realismus zohledňující konkrétní okolnosti, dobu a čas. Jde o pocit

„Umírněný, kontemplanční, usmířující konzervatismus dovedl konzervativce na okraj propasti, protože si nevěšili, že jejich protivníci nejsou ani umírnění ani smířliví.“

sounáležitosti s předchozími generacemi a snahu předat jejich dědictví potomkům. Ztělesňuje náklonnost k vlastnímu, blízkému a známému. Vede k důrazu na stabilitu, kontinuitu a promyšlené zvládnání změn. V nejširším smyslu znamená konzervatismus odhodlání bránit a uchovávat západní civilizaci.

Západ pro autora představuje civilizaci a kulturu danou unikátním spojením antiky, křesťanství a osvícenství a politických a společenských institucí, morálky, hodnot a zvyklostí vzešlých z tohoto dědictví. „Je to kultura svobody postavená na důstojnosti jednotlivce, jeho svobodné vůli a rozumu. Je to objektivní morální řád stojící na odpovědnosti jednotlivce a víře v pravdu, dobro, moudrost a krásu. Je to demokracie, rovnoprávnost, právní stát a politické zřízení hájící svobodnou společnost. Jsou to svobodné evropské národy a jejich národní státy se svou vlastní kulturou, jazyky a zvyky, které sdílejí jeden civilizační základ.“

Jde o nejuspěšnější civilizaci v dějinách, kterou musíme začít opět vnímat v celé její kráse a být na její minulost a dosažené úspěchy hrdí. Potřebujeme renesanci Západu.

Krise konzervatismu

Autor se domnívá, že konzervatismus je na Západě v krizi. Za posledních třicet let se obsahově vyprázdnil a do značné míry se zpronevěřil svým fundamentům. Konzervativní tábor se nechal kolonizovat liberalismem, politicky „zkorektněl“, vyklidil pozice ve společenských, hodnotových a kulturních otázkách a mnozí jej začali pojímat jako ideologii povyšující nade vše ekonomickou efektivitu a globalizaci. Stal se hlasatelem neomezeného volného trhu, maximalizace efektivit a vypjatého individualismu. Ovládla jej víra, že každé politické rozhodnutí je ekonomické rozhodnutí,

že trh vyřeší vše a že posláním konzervatismu je pouze maximalizovat individuální volbu.

„V rámci spirály ustupování levice a ovládnutí vlastního hnutí liberalismem si konzervativci nevěšili, že naprosto vyprázdnil podstatu konzervatismu. Podvolili se pravolevému liberálnímu konsenzu, který Západ zcela ovládl a v souhrnu je s konzervativním přesvědčením zcela v rozporu.“ Mnozí konzervativci fakticky přijali parametry pro diskusi a akceptovatelné názory, které nastavila levice. „Umírněný, kontemplanční, usmířující konzervatismus dovedl konzervativce na okraj propasti, protože si nevěšili, že jejich protivníci nejsou ani umírnění ani smířliví.“

Hrozby – progresivismus, masová imigrace, radikální islám

Mezi největšími hrozbami pro dnešní Západ uvádí Duhana na prvním místě „Antizápad“ neboli progresivistickou kulturní revoluci. Ta je podle něj pokusem o novou společnost, novou civilizaci, novou hodnotovou hierarchii a morální řád. Její ethos vychází z odmítnutí kulturního dědictví starého Západu, který považuje za nositele systematického společenského útlaku a vykořisťování jednotlivce i menšin.

Mezi největšími hrozbami pro dnešní Západ uvádí Duhana na prvním místě „Antizápad“ neboli progresivistickou kulturní revoluci.

V rámci kulturní revoluce „pravda ustoupila relativismu, rozum subjektivním pocitům a emocím a osobní morálka kolektivní odpovědnosti. Ze svobody je nekonečné osvobozování se od tradičních sociálních rolí a norem. Ze spravedlnosti sociální spravedlnost, z rovnoprávnosti skupinová privilegia, kvóty a antidiskriminační šílenství. Ze svobody slova a pluralismu politická korektnost a boj s hate speech, z posuzování jednotlivce na základě jeho schopností a charakteru zohledňování jeho rasy, genderu, sexuální orientace. Z otevřenosti cizím vlivům multikulturalismus a povinná diverzita, z pěstování osobních ctností laciné moralizování a virtue signaling, ze dvou pohlaví, která jsou odlišná a navzájem se doplňují, desítky genderů, mezi kterými ale vlastně nejsou rozdíly. Z loajality a odpovědnosti vůči společnosti práva na všechno možné i nemožné a apriorní oslavování extrémů a jinakosti. Z patriotismu a hrdosti na vlastní civilizační dědictví kultura popírání, z ideálu vzdělanosti schopnost odhalovat opresivní povahu západní civilizace a neko-

nečná kritika. Z kritického uvažování bez-
bréhý relativismus.

**Charakteristickým znakem
Antizápadu je boj proti většině
a normalitě, jak ji většina chápe.**

Charakteristickým znakem Antizápadu je boj proti většině a normalitě, jak ji většina chápe – většinové kultuře, většinové identitě, většinovým hodnotám, většinovému pojetí rodiny a pohlavní identity, většinové morálce. Cílem je destrukce normality jako referenčního rámce. Prostřednictvím rozbití většiny, jejích postojů, identity a vzorců chování, má být osvobozen člověk a dosaženo sociální spravedlnosti.“

Jako druhou hrozbu autor označuje masovou imigraci. Starý kontinent čelí trvalému přísunu velkého počtu přistěhovalců z jiných civilizačních okruhů, neochotě těchto přistěhovalců se asimilovat a ztrátě vůle Evropanů jejich asimilaci vynucovat. „Nezdravé tempo změn, které s sebou masová imigrace nese, zadělává na velké sociální rozpory a narušuje sociální důvěru a soudržnost. Nadměrný počet neasimilovaných imigrantů nepovede k ničemu jinému než k demografické a kulturní transformaci evropských společností.“

Třetí velké nebezpečí podle Duhana představuje radikální islám a jeho požadavky na roli ve veřejném prostoru. Je prý potřeba si přiznat, že islám je s evropskými hodnotami slučitelný pouze jako osobní náboženství muslimů. Jako společenský systém, kultura a civilizace nikoliv.

Konzervativní revoluce

Duhan zdůrazňuje, že Západ je uprostřed kulturní války o svou identitu a soustavu hodnot. Soupeří spolu dvě vize společen-

ského a politického uspořádání – levicově-liberální progresivismus a kulturní konzervatismus. Zatímco progresivisté usilují o zničení starého Západu, „kulturní konzervatismus naproti tomu musí být potvrzením západních kolektivních i individuálních identit, jako jsou národ, rodina a dvě rozdílná pohlaví, která se navzájem doplňují, politických institucí, jako jsou národní stát, demokracie a občanská práva, hodnot jako svoboda spojená s odpovědností, rovnoprávnost, svoboda slova a myšlení, pluralismus, právo na soukromí a osobní autonomii bez výchovných zásahů státu, soukromé vlastnictví, vyváženost práv a povinností a víru v objektivní morální řád.“

Konzervování stávajícího v tuto chvíli nestačí. Konzervativci musejí mít ambici obrátit nastavený směr společnosti. Musejí bojovat o charakter Západu.

Konzervování stávajícího v tuto chvíli nestačí. Konzervativci musejí mít ambici obrátit nastavený směr společnosti. Musejí bojovat o charakter Západu. Kulturní válce se nevyhnou; mohou před ní zavírat oči, ale ona si je nakonec stejně najde. Konzervatismus se musí postupně vrátit do všech sfér a institucí společnosti. „Namísto kontrolovaného ústupu z konzervativních pozic a jeho nekonečnou racionalizací, které často nabízí současná mainstreamová pravice, musí nový konzervatismus nabídnout živelný protiútok.“

Aby byl konzervativní tábor schopen jít do tohoto střetu, musí dojít k obnově konzervatismu, která začne uvědoměním si jeho podstaty. Autor je přesvědčen, že konzervativní politika se musí vrátit ke kulturním a společenským otázkám a zároveň ze sebe

setřást neoliberální ekonomickou doktrínu. Musí být kulturně i ekonomicky pro většinu. „Cesta k politickému vítězství si žádá přestat ustupovat progresivismu a vymanit se z neoliberalismu. Kulturní konzervatismus se musí snoubit se sociálně citlivou hospodářskou politikou, s přiměřenou rolí státu zaměřenou na podporu domácího kapitálu, malých a středních podnikatelů stejně jako zaměstnanců, robustní proudivinnou politikou a zajištěním kvalitních veřejných služeb.“

Mezi autorova hlavní konkrétní doporučení patří tato:

– Konzervativci by měli uzavírat politická spojení v souladu s novým hlavním sociokulturním štěpením (konzervatismus vs. progresivismus), tedy koalice postavené na kulturním konzervatismu, respektive na odmítnutí progresivismu. Tomu musí odpovídat ekonomický program, který by se měl posunout více do středu. Aby konzervativní tábor byl schopen získat a udržet většinu a mohl dlouhodobě sehrávat roli štítu před progresivistickým tažením, musí být politiky pragmatiky, musí být schopen přinést ekonomický prospěch širokým vrstvám obyvatelstva a dbát na sociální smír.

– Konzervativci by měli narovnat svůj vztah ke státu. Ten sám o sobě není nepřítelem či zlem, jak jej prezentují libertariáni a další, je naopak zásadní sociální institucí garantující veřejný zájem, a tedy institucí konzervativní. Nepřítelem jsou sociální inženýři, kteří si jej přisvojili. Je nejvyšší čas, aby si konzervativci stát vzali zpět.

– Ve střetu mezi demokracií a liberalismem musejí stát konzervativci na straně demokracie. Liberálové použili demokracii k dosažení svých priorit, a dnes jim začíná překážet; preferují proto přesun moci na experty, úředníky, soudce, mezinárodní organizace, tlačí na globalizaci. „Naopak pro

NABÍZÍME

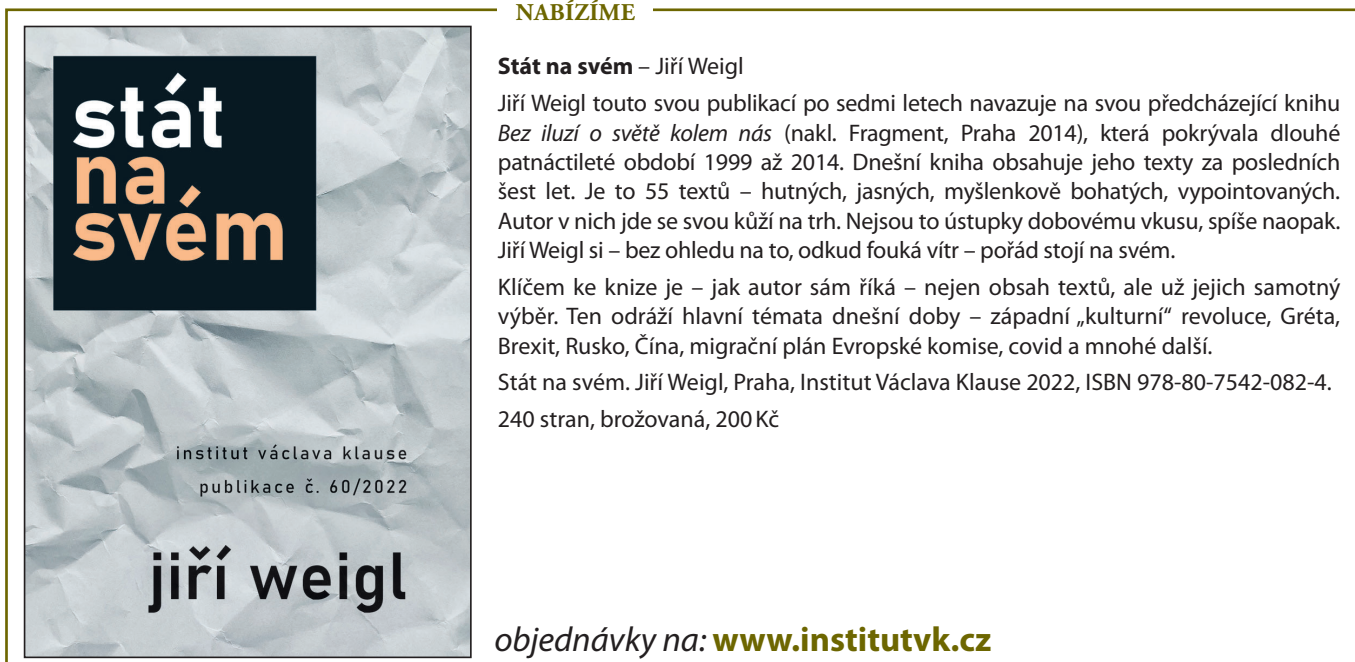
Stát na svém – Jiří Weigl

Jiří Weigl touto svou publikací po sedmi letech navazuje na svou předcházející knihu *Bez iluzí o světě kolem nás* (nakl. Fragment, Praha 2014), která pokrývala dlouhé patnáctileté období 1999 až 2014. Dnešní kniha obsahuje jeho texty za posledních šest let. Je to 55 textů – hutných, jasných, myšlenkově bohatých, vypointovaných. Autor v nich jde se svou kůží na trh. Nejsou to ústupky dobovému vkusu, spíše naopak. Jiří Weigl si – bez ohledu na to, odkud fouká vítr – pořádk stojí na svém.

Klíčem ke knize je – jak autor sám říká – nejen obsah textů, ale už jejich samotný výběr. Ten odráží hlavní témata dnešní doby – západní „kulturní“ revoluce, Gréta, Brexit, Rusko, Čína, migrační plán Evropské komise, covid a mnohé další.

Stát na svém. Jiří Weigl, Praha, Institut Václava Klause 2022, ISBN 978-80-7542-082-4. 240 stran, brožovaná, 200 Kč

objednávky na: www.institutvk.cz

konzervativce jsou demokracie a demokratické volby prakticky jediným prostředkem, jak mohou prosadit svou agendu a pomalu překonat liberální dominanci.“

– Konzervativci vždy budou hájit kapitalismus a volný trh. Jde však o prostředky, nikoliv cíle samy o sobě. Nesmí jít o modly, kterým se vše ostatní podřizuje. „Jedna věc je obrana volného trhu jako stěžejní společenské instituce pro blahobyt a svobodu, jiná věc je kolem volného trhu uspořádat společnost a vše podřídít tržnímu principu.“ Ekonomika nesmí být předřazována před společnost. Kapitalismus musí fungovat v rámci morálního a hodnotového řádu společnosti.

V rámci kulturní revoluce „pravda ustoupila relativismu, rozum subjektivním pocitům a emocím a osobní morálka kolektivní odpovědnosti“.

– Konzervativci musejí jasně vystoupit z liberálního konsenzu podporujícího imigraci a odmítnout politicky korektní dogmata o ní. Masová imigrace z neevropského prostředí a absence její asimilace jde přímo proti hodnotám, které konzervativci hájí. „Uchovávat vlastní společenství a předávat jeho hodnoty a blahobyt dalším generacím musí být více než hypotetický ekonomický úspěch imigrace a morální právo na imigraci.“

– Je třeba odmítnout islamizaci, tj. čelit snahám islamistů ovládnout veřejný prostor a instituce, a trvat na asimilaci. „Od Evropanů to vyžaduje vůli dominovat a jít kvůli svým hodnotám do střetu. Pouze tak bude možné otesat islám do podoby soukromého náboženství.“

– Nelze být skutečně konzervativní, a přitom podporovat současnou podobu evropské integrace. Unii je potřeba zásadně změnit z hodnotového i institucionálního hlediska. Musí se opět stát prostředkem, nikoliv cílem sama pro sebe. „Potřebujeme skutečný eurorealismus, drobnou a systematickou práci v rámci institucí na mezivládní úrovni, budování zájmových koalic k blokování i prosazování našich zájmů, a to namísto patetických a fatalistických prohlášení a pozérství, ať už pro, nebo proti Unii, které u nás momentálně dominují.“

Několik poznámek ke knize

Duhanovu knihu celkově hodnotím jako mimořádnou a skvělou. Jde podle mě o jeden z nej kvalitnějších příspěvků do diskuse o konzervatismu a o civilizační krizi Západu, které se u nás v posledních letech objevily.

Silnými stránkami knihy jsou schopnost autora vystihnout pravou podstatu věci, argumentační vybroušenost, čtivost a nekorektní přímočarost. Ústřední myšlenky obsažené v textu sice nelze označit za ori-

Poslední březnový den IVK v pražské restauraci U Fleků pokřtil novou knihu svého ředitele Jiřího Weigla *Stát na svém*. Záznam z akce naleznete na YouTube kanále IVK.

ginální, přínosem však je jejich shromáždění na jednom místě do podoby atraktivního programového dokumentu (a to nerezignovaného, aktivního, zdravě sebevědomého), který má potenciál oslovit konzervativní politiky i širokou čtenářskou veřejnost.

Pokud bych měl naopak uvést, kde vidím určité nedostatky, pak by to byly tyto: Text by podle mého názoru zasluhoval poněkud přehlednější uspořádání s jasným oddělením popisné a analytické části od nabízených řešení a se standardním úvodem a závěrem. Dále si myslím, že autor v rámci výzev a hrozeb neměl opomenout problematiku environmentalismu, respektive klimatického alarmismu, a to zvláště v nynější éře Zeleného údělu. Konečně, hovořil-li autor o konzervatismu jako o náklonnosti k vlastnímu, blízkému a známému, slušelo by se práci opřít nejen o zahraniční, ale i o českou literaturu a tuzemské autority, respektive v každém případě se s nimi určitým způsobem vypořádat.

Konzervativci musejí jasně vystoupit z liberálního konsenzu podporujícího imigraci a odmítnout politicky korektní dogmata o ní.

Nejen v této poslední souvislosti bych připomněl, že hlavní apel knihy souzní s poselstvím, které již v roce 2013 přednesl Václav Klaus na Conservative Renewal Conference ve Windsoru: „Opravdu se nacházíme v situaci, kdy jsou staré, dobře srozumitelné, v minulosti respektované a přijímané konzervativní myšlenky považovány za zastaralé, nevhodné, vyvrácené a v současném světě v podstatě neaplikovatelné

a kdy proto musíme přijít s myšlenkami novými? Nebo se spíše nacházíme v době, kdy jsou konzervativní myšlenky pozapomenuty, kdy jsou námi samotnými nedostatečně obhajovány a propagovány a kdy se díky tomu nacházíme ve světě, který je ovládan myšlenkami nekonzervativními nebo dokonce anti-konzervativními? Musíme obnovit, modernizovat, přeformulovat své myšlenky, nebo stačí, abychom se k nim ‚pouze‘ vrátili? Moje odpověď na tyto otázky se pravděpodobně dá očekávat: stačí se k nim vrátit.“

Nelze být skutečně konzervativní, a přitom podporovat současnou podobu evropské integrace.

Klaus také už na začátku devadesátých let v článku *Proč jsem konzervativcem?* (1992) vysvětloval, že konzervatismus neznamená vždy obhajobu statu quo. Konzervativci vystupují nerevolučně jako zastánci stávajícího v dobách, kdy společnost pevně spočívá na hluboko zakotvených pilířích tradičních hodnot, kdy je důsledně ctí a kdy se jimi skutečně řídí. „Avšak ve společnosti, která tradice pravých hodnot násilně převala, která ve víru revolučních zmatků a chaosu tyto hodnoty ve jménu utopických vizí progresivistických ideologů či intelektuálních snů odvrhla a která nastolila nepřirozený řád, spočívající na falešných a tragicky mylných hodnotách, je cílem konzervativců návrat k pravým hodnotám a jejich nástrojem je všemožné úsilí o znovunastolení těchto hodnot.“

Andrej Duhan: Konzervativní revoluce: Ideové základy nové konzervativní pravice, Books & Pipes, Brno 2022, ISBN 978-80-7485-246-6 ■